

VUODEN 2023 YLIOPISTOTASOISEN TERVEYDEN TUTKIMUKSEN HANKEHAKEMUKSEN TEKEMINEN HYKS-ERITYISVASTUUALUEEN TUTKIMUSTOIMIKUNNALLE

1

Valtion rahoitusjärjestelmä yliopistotasoisessa terveyden tutkimuksessa

Nelivuotiskaudella 2020–2023 HYKS-erityisvastuualueen osuus valtakunnallisesta valtion yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen määrärahasta on 41,37 %. Rahoitus maksetaan erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille, jotka päättävät tutkimusrahoituksen osoittamisesta tutkimushankkeille.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) määrittelee yhteistyössä erityisvastuualueiden (erva) tutkimustoimikuntien kanssa yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen tavoitteet ja painoalueet nelivuotiskausittain.

Nelivuotiskaudella 2020–2023 STM:n asetuksella 888/2019 säädetyt terveyden tutkimuksen tavoitteet ovat seuraavat:

- 1) edistää väestön terveyttä ja hyvinvointia terveydenhuollon palvelujärjestelmässä tehtävän korkeatasoisen ja vaikuttavan terveyden tutkimuksen kautta;
- 2) edistää terveydenhuollon laatua ja potilasturvallisuutta;
- 3) tuottaa uutta tietoa sekä huolehtia sen levittämisestä ja hyödyntämisestä terveydenhuollossa ja muualla yhteiskunnassa.

Nelivuotiskaudella 2020–2023 STM:n asetuksella 888/2019 tutkimuksen painoalueet ovat seuraavat:

- 1) tulevaisuuden dataintensiivisten tutkimusmenetelmien saaminen terveydenhuollon käyttöön;
- 2) kliininen ja translationaalinen terveystieteellinen tutkimus ja tutkijan urapolun tukeminen;
- 3) terveys- ja hyvinvointieroja kaventavan palvelujärjestelmän kehittämistä tukeva tutkimus.

Erityisvastuualueen tutkimustoimikunnan tulee ohjata yllä mainituille painoalueille vähintään 50 prosenttia kunakin vuonna sen käytettävissä olevasta yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoituksesta.

Yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen laadun, määrän ja tuloksellisuuden (ml vaikuttavuus) sekä painoalueiden ja tavoitteiden saavuttamisen mittaamiseksi STM asettaa valtakunnallisen asiantuntijoista koostuvan terveyden tutkimuksen arviointiryhmän. Arviointiryhmä tekee ehdotuksen STM:lle siitä, miten valtion tutkimusmääräraha tulee jakaa erityisvastuualueiden kesken.

2

Yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoituksesta päättäminen erityisvastuualueella

Terveidenhuoltolain mukaan erityisvastuualueen (erva) sairaanhoitopiirien kuntayhtymien on perustettava alueelleen yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen tutkimustoimikunta, jossa on monitieteinen edustus erityisvastuualueen terveydenhuollon toimintayksiköistä. Tutkimustoimikunta päättää tutkimusrahoituksen myöntämisestä alueellaan hakemusten perusteella.

Määrärahaista tehtävässä päätöksenteossa noudatetaan lakiin perustuvia esteellisyysäännöksiä.

Hakijana voi olla terveydenhuollon toimintayksikköä ylläpitävä kunta, kuntayhtymä, valtion mielisairaala tai sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetty palvelujen tuottaja. Edellä mainittujen organisaatioiden hakemusten tulee perustua tutkimushankkeisiin ja hankkeita toteuttavien tutkimusryhmien jäsenistä ainakin yhden on oltava virka- tai työsuhteessa hakijana toimivaan organisaatioon. Yksittäinen tutkija tai tutkimusryhmä ei voi hakea rahoitusta erityisvastuualueen tutkimustoimikunnalta.

Erva-tutkimustoimikunnan päätös määrärahan myöntämisestä on ehdollinen niin kauan kuin valtion budjetti ao. määrärahan jakovuodelle on vahvistettu. Valtion budjetin vahvistamisen jälkeen saadaan STM:n päätös kalenterivuoden määrärahan suuruudesta kullakin erityisvastuualueella. Sen perusteella aluehallintovirasto maksaa kuukausierinä koko HYKS-erityisvastuualueen terveyden tutkimuksen määrärahan HUSin tilille, josta se siirretään kuukausittain edelleen rahoitukseen oikeutetuille organisaatioille.

Korvauksen maksamiseen ja muuhun menettelyyn sekä muutoksenhakuun liittyvissä asioissa noudatetaan soveltuvin osin valtionavustuslain (688/2001) säännöksiä. Kyseeseen tulisivat valtionavustuslain 20 §:n 1 momentin säännös valtionavustuksen palauttamisesta, 21 § valtionavustuksen takaisinperinnästä, 24 ja 25 § korosta ja viivästyskorosta, 26 § kohutuullistamisesta, 28 § takaisinperinnän määräajasta, 29 §:n 2 momentti palautusvelvollisuuden raukeamisesta, 30 § kuittauksesta ja 34 § oikaisuvaatimuksesta ja muutoksenhausta.

3

Yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen hankehakemuksen laatiminen

3.1

Organisaatioiden hakemus erva-tutkimustoimikunnalle

Valtion tutkimusrahoitukseen oikeutetut organisaatiot hakevat rahoitusta priorisoiduille tutkimushankkeilleen kerran vuodessa. Hakuaikataulusta päättää erva-tutkimustoimikunta.

Priorisoitu hanke tarkoittaa sellaista tutkimushanketta, jonka organisaatio valitsee mukaan erva-tutkimustoimikunnalle lähetettävään hankehakemukseen. Yhdellä rahoituspäätöksellä rahoitettavat hankkeet voivat olla korkeintaan neljä vuotta kestäviä.

Organisaation hakemus erva-tutkimustoimikunnalle tehdään sähköisen linkin kautta ja se käsittää (vrt. kappale 5):

- sähköiselle e-lomakkeelle kirjatut pakolliset tiedot;
- vapaamuotoisen hakemusosan,
 - o jonka saatesivu allekirjoitetaan ja toimitetaan skannattuna liitetiedostona sähköisen linkin kautta ja
 - o jonka muut tiedot toimitetaan sähköisenä Word-tiedostona hakemusyhteenvedon laatimista varten;
- kolmella erilaisella Excel-pohjaisella liitetiedostolla sähköisen linkin kautta toimitettavat tiedot.

Jotta hankkeita voidaan arvioida kokonaisvaltaisesti, hakemuksen tulee sisältää ainakin:

1. Organisaation tutkimustoiminnan selostus

Organisaation omat tavoitteet terveyden tutkimuksessa esitetään hakemuksen vapaamuotoisessa osassa.

2. Organisaation kautena 2020–2022 saama valtion tutkimusrahoituksen määrä

Organisaation vuosina 2020, 2021 ja 2022 saama valtion tutkimusrahoituksen määrä (euroa) ilmoitetaan sähköisellä e-lomakkeella.

3. Priorisoitujen hankkeiden esittely

Organisaation perustelut priorisoimilleen hankkeille: mm. hankkeiden tieteellinen sisältö ja tutkimustulosten merkitys hakevan organisaation kannalta ja terveyden- tai sairaanhoidon valtakunnallisen kehittämisen kannalta esitetään hakemuksen vapaamuotoisessa osassa. Lisäksi sähköisellä e-lomakkeella kysytään tietoja, joista ilmenee, kuinka suuresta joukosta ehdotuksia priorisointi on tehty.

Hankehakemuksen jokaisesta yksittäisestä priorisoidusta hankkeesta tulee ilmoittaa:

- a. tutkimushankkeen/tutkimussuunnitelman nimi julkisessa muodossa;
- b. kyseisen organisaation palveluksessa olevan päättäjän nimi (voidaan esitellä myös koko muu tutkimusryhmä);
- c. hankkeen yhteistyötahot;
- d. hankkeen suunniteltu kesto (hankekausi vuosien 2023–2026 välillä);
- e. hankkeelle esitettävä kokonaisrahoitus;
- f. kustakin priorisoidusta hankkeesta on ilmoitettava, kuinka suuri osuus (euroina) hankkeesta kohdistuu STM:n asetuksella 888/2019 säädetyille painoalueille 1-3.

Jos organisaation hankehakemuksen suuruus (priorisoidut hankkeet yhteensä) on yli 100 000 euroa, hakijaorganisaation on huolehdittava siitä, että sen priorisoinnissa yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen määrärahasta vähintään 50 % kohdistuu painoalueille 1-3.

Hakijaorganisaation priorisoimien hankkeiden lista laaditaan liitteelle "lista priorisoiduista hankkeista haku 2023".

4. Tutkimustoiminnan avaukset

Tutkimustoiminnan avauksella tarkoitetaan yliopistotasosta terveyden tutkimusta, jonka tarkoituksena on lisätä merkittävästi hakijaorganisaation tutkimusaktiviteettia. Tutkimustoiminnan avaukselle on tyypillistä, että se edustaa hakijaorganisaatiossa uutta, innovatiivista, kokeilevaa tai muuten rohkeaa tieteellisesti korkeatasoista tutkimusta. Tarkoituksena on, että tutkimus onnistuessaan muuttaa merkittävästi nykyisiä hoito- tai toimintakäytäntöjä. Tutkimustoiminnan avaus ei saa olla osa organisaation normaalia kehittämistoimintaa. Tutkimustoiminnan

avaukset voivat sopia erityisesti perusterveydenhuollon toimintayksiköille. Organisaatioilta odotetaan hyvin suunniteltuja ja organisoituja ehdotuksia tutkimustoiminnan avauksiksi.

Hakijaorganisaatio voi esitellä priorisoidulla listallaan olevan hankkeen tutkimustoiminnan avauksena. Hakijan tulee itse perustella, miksi hanke kuuluu tähän kategoriaan täyttämällä kaikki liitteellä "hakemus tutkimustoiminnan avaukseksi haku 2023" kysytyt tiedot.

Yksittäinen tutkimustoiminnan avaus voi olla suuruudeltaan 50 000 - 100 000 euroa. Tutkimustoiminnan avauksille jaetaan enintään 5–10 % käytettävissä olevasta kokonaismäärärahasta. Rahoitusosuuden määrä päätetään näissä puitteissa saatujen hakemusten arvioinnin perusteella.

Liitteessä "hakemus tutkimustoiminnan avaukseksi haku 2023" esitellään tiedot paitsi ertain tutkimustoimikunnalta haettavasta rahoituksesta myös tutkimuksen muusta jo saadusta, käytetystä tai haettavana olevasta rahoituksesta, jotta saadaan käsitys kokonaisrahoituksesta ja rahoitussuunnitelmasta. Lisäksi esitellään tutkimuksen aikataulu ja kustannusrakenne, jotta rahoituksen tarvetta voidaan arvioida.

Tutkimustoiminnan avauksena myönnettyä hanketta voidaan rahoittaa 1–4 vuotta. Vuosittain tehty tarkka selvitys hankkeen etenemisestä ja tuloksista on edellytyksenä sille, että tutkimustoimikunta voi harkita tutkimustoiminnan avauksena alkaneen hankkeen jatkorahoitusta uudella hakukierroksella.

Rahoitusta ei myönnetä, jos esitetyt hankkeet eivät täytä tutkimustoiminnan avauksen kriteereitä. Mikäli hanke ei menesty tutkimustoiminnan avauksien arvioinnissa, hanke käsitellään kuitenkin priorisoidulla listalla osana organisaation hakemusta.

5. Hakijaorganisaation JUFO-pisteystettyjen julkaisujen lista vuosilta 2019–2021

Organisaatioiden julkaisutuotannon julkaisufoorumipisteiden (JUFO) summaa käytetään määrärahan myöntöperusteena 30 % painotuksella vuoden 2023 hakukierroksella. Julkaisujen JUFO-pisteet ovat löydettävissä linkistä: <http://www.tsv.fi/julkaisufoorumi/haku.php?lang>

Julkaisujen lista laaditaan liitteelle "organisaation julkaisulista haku 2023". Organisaation vuosien 2019–2021 julkaisujen JUFO-pisteiden summat ilmoitetaan sähköisellä e-lomakkeella.

Vapaamuotoisen hakemuksen saatesivun allekirjoittaa henkilö, jolla on ao. organisaation nimenkirjoitusoikeus.

Skannattu hakemuslomakkeen saatesivu ja liiteasiakirjat toimitetaan sähköisen linkin kautta HYKS-ertain tutkimustoimikunnalle (kappale 5).

3.2

Suositus organisaation sisäisten hanke-ehdotusten laatimiseksi

Hakijaorganisaatioilla on kohtalaisen suuri vapaus päättää, miten organisaation sisäinen haku järjestetään. On kuitenkin muistettava, että valtion tutkimusrahoitusta myönnetään vain yliopistotasoisille terveyden tutkimuksen hankkeille.

Hakijaorganisaatioissa voidaan määritellä omana toimintana ja organisaatiokohtaisella sisäisellä ohjeistuksella yksittäisten hankkeiden / tutkimusaikeiden euromääräinen yläraja ja hankkeen / tutkimuksen elinkaari (vrt. määrärahan käyttö 1–4 vuodeksi suunniteltuun tutkimustoimintaan, kappaleet 2 ja 4).

Hanke-ehdotuksia priorisoitaessa huomioon otettavia seikkoja:

- perustelu tutkimuksen yliopistotasoiselle tieteelliselle laadulle;
- tutkimuksen merkitys hakevan organisaation kannalta ja terveyden- tai sairaanhoidon valtakunnallisen kehittämisen kannalta (esim. miten tutkimus liittyy hakevan organisaation toimintaan ja toteuttaa sen tutkimusstrategiaa);
- tutkimussuunnitelman tiivistelmään liitetään kuvaus tutkimuksen tavoitteesta sekä kysymyksenasettelusta niin, että se kertoo, miten tutkimus toteuttaa STM:n asetuksessa 888/2019 määritellyjä tavoitteita ja mihin asetuksessa mainittuun painoalueeseen tutkimus kuuluu;
- innovatiivisuus;
- toteuttamiskelpoisuus;
- tutkimukseen liittyvä tutkijakoulutus;
- tutkimusta tukeva kansainvälinen yhteistyö;
- tutkimukseen liittyvä julkaisutoiminta;
- tutkimuksen potentiaalisesti tuottamat kaupalliset innovaatiot.

Eduksi arvioinnissa voidaan katsoa se, että ehdotukset sisältävät tutkimusryhmien välistä, monitieteistä, organisaatioiden välistä ja alueellista, erityisesti perusterveydenhuollon ja erikoissairanhoidon välistä yhteistyötä.

Rahoitustarpeen arvioimiseksi tutkijaa/tutkimusryhmää pyydetään ilmoittamaan myös, onko tutkimus saanut muuta kilpailtua rahoitusta.

Tutkimusryhmä

Tutkimushankkeella tulee olla tutkimusryhmä, jonka jäsenistä ainakin yksi toimii tutkimuksessa hakevan organisaation palveluksessa. Tutkimushanke-ehdotuksessa tulee esitellä sekä organisaatiossa toimiva tutkimusryhmä että mahdolliset organisaation ulkopuoliset yhteistyökumppanit.

Organisaation palveluksessa olevaa hankkeen johtajaa kutsutaan päätutkijaksi. Päätutkijan apurahat, muu ulkopuolinen täydentävä rahoitus ja julkaisutuotanto muutamalta aiemmalta vuodelta tulee tuntea jo hakijaorganisaatiossa hankkeiden priorisoimista ja kilpailukykyisen hankehakemuksen laatimista varten.

4

Yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoituksen käyttö ja seuranta

Erva-tutkimustoimikunnan valtion budjettimäärärahasta myöntämä tutkimusrahoitus maksetaan hakevalle organisaatiolle ao. budjettivuoden aikana riippumatta siitä, onko määrärahaa haettu yksivuotiseen tutkimustoimintaan vai 1–4 vuodeksi suunniteltuun tutkimustoimintaan.

Hakemuksen perusteella myönnetty yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen määräraha on valtionapua ja rahoituksen saavan organisaation budjettimäärärahaa, johon hankkeen tutkimusryhmälle myönnetään käyttöoikeus, mutta johon ei synny apurahan kaltaista subjektiivista oikeutta. Tutkimuksen määrärahojen käyttö on rahoituksen saaneen organisaation nimissä tapahtuvaa toimintaa ja siihen sovelletaan lakiin ja asetukseen perustuen organisaation sääntöjä ja ohjeita.

Terveiden tutkimuksen rahoitusta saaneiden organisaatioiden on pidettävä rahoituksen käytöstä kirjaa. Määrärahoille suositellaan laadittavaksi erillinen tulo- ja menoarvio. Määrärahoja koskevien tili-, kirjanpito- ja seuranta-järjestelmien tulee olla määrärahaa saavissa yksiköissä sellaiset, että tutkimusmäärärahan kohdentamista ja käyttöä voidaan seurata ja että siitä voidaan raportoida.

Organisaatio voi käyttää hankerahoitusta monivuotisesti, mikäli se on mahdollista organisaation tilinpidon kannalta (vrt. tilintarkastusmenettelyt). Monivuotisesta hankkeesta tutkimusrahoituksen saaja on velvollinen tekemään tarvittaessa vuosittain selvityksen tutkimuksen edistymisestä. Huonosti edistynyt tutkimus voidaan keskeyttää.

Jos organisaatiossa valtion terveyden tutkimuksen määräraha uhkaa jäädä käyttämättä, organisaation tulee niin nopeasti kuin mahdollista antaa erva-tutkimustoimikunnalle raportti siitä, miten rahoitus aiotaan käyttää tai palauttaa käyttämätön rahoitus niin nopeasti kuin mahdollista, mutta kuitenkin viimeistään myöntövuotta seuraavan kalenterivuoden toukokuun loppuun mennessä, jos tutkimushanke ei käynnisty. Käyttämättä jäänyt rahoitus voi vaikuttaa rahoituksen saantimahdollisuuksiin jatkossa.

Organisaatiomuutoksien yhteydessä sopimuksella selvennetään, miten hankkeessa syntyvä tutkimus- ja julkaisutoiminta määritellään ja kuka on rekisterinpitäjä niille potilaiden tms. tiedoille ja näytteille, joita organisaation muutos koskee. Henkilörekisterin pitäjäksi suositellaan sitä tahoa, joka määrää tutkimuksen käytännön suorittamisesta ja antaa tutkimusluvan. Potilasvastuiden ja rekisterinpidon kannalta tutkimusluvan yhteydessä on tarpeen määritellä tutkimuksen toimeksiantaja tai vastuullinen tutkija ja käsitellä esimerkiksi tutkimusryhmään kuuluvat henkilöt. Tieteellistä tutkimusta ohjaavat mm. säädökset ja kansainväliset hyvän kliinisen tutkimustavan ja hyvä tieteellisen käytännön periaatteet. Koska organisaatiomuutoksessa kyseessä on terveydenhuollon toimintayksiköiden/organisaatioiden sopimusten pohjalta syntyvä tutkimustoiminnan järjestely, sitä ei voida ohjeistaa kattavasti erva-tutkimustoimikunnan hakuohjeessa.

Määrärahaa saavien organisaatioiden tulee raportoida kalenterivuosittain terveyden tutkimuksen rahoituksen käytöstä ja tutkimustoiminnasta erva-tutkimustoimikunnan ohjeiden mukaisesti. Koska saatua terveyden tutki-

muksen hankerahoitusta voi käyttää monivuotisesti, tietyntä kalenterivuotena alkaneen hankkeen monivuotisesta rahoituksesta on raportoitava ensimmäisen kerran seuraavan vuoden toukokuun loppuun mennessä ja sen jälkeen vuosittain niin kauan, että rahoitus on kokonaan käytetty. Raporttien tulee sisältää erikseen tieto siitä, kuinka suuri osa rahoituksesta on mennyt painoalueille 1, 2 ja 3. Erva-tutkimustoimikunnan on annettava STM:lle vuosittain kesäkuun loppuun mennessä selvitys siitä, mille tutkimushankkeille ja painoalueille rahoitusta on osoitettu.

5

Hakemusten jättäminen erva-tutkimustoimikunnalle

Hakemukset toimitetaan sähköisen linkin kautta:

<https://e-lomake.fi/lomakkeet/6642/lomake.html>

Hakemus koostuu e-lomakkeena toimitettavasta hakemussivusta ja hakemuksen liitteenä toimitettavista asiakirjoista. Yhtenä liitteenä on oltava organisaation vapaamuotoisen hakemuksen saatesivu, jossa on ao. organisaation nimenkirjoitusosoikeuden omaavan henkilön allekirjoitus.

Täydellisten hakemusten on oltava perillä maanantaina **13.6.2022 klo 15.00**. Hakemuksia ei palauteta.

6

Lisätietoja

[Valtion tutkimusrahan haku | HUS](#)

Tutkimusjohtaja Anne Pitkäranta, erva-tutkimustoimikunta, HUS Yhtymähallinto, puh. 040 643 0511, anne.pitkaranta@hus.fi

Ylilääkäri Ari Lindqvist, erva-tutkimustoimikunta, HUS Yhtymähallinto, puh. 040 523 8686 tai sähköpostitse auri.ihari@hus.fi

Sähköisen e-lomakkeen täyttöön liittyvissä kysymyksissä lisätietoja antaa suunnittelija Iiris Päivänen, puh. 040 357 0207, sähköposti iiris.paivanen@hus.fi

Anne Pitkäranta
puheenjohtaja
erva-tutkimustoimikunta

LIITTEET

Liite 1: Lista priorisoiduista hankkeista, haku 2023 (Excel-tiedostopohja)
Liite 2: Hakemus tutkimustoiminnan avaukseksi, haku 2023 (Excel-tiedostopohja)
Liite 3: Organisaation julkaisulista, haku 2023 (Excel-tiedostopohja)

JAKELU

HUSin internet
erityisvastuualueen terveydenhuollon toimintayksikköä ylläpitävät kunnat ja kuntayhtymät
Validia Oy, Invalidiliiton Kuntoutus Oy
Orton Oy, Tieteellinen tutkimus Orton
SPR Veripalvelu